

Geven en nemen in de (on)begrensde ruimte.

Vrienden van de ISVW / 19 juni 2022 / landgoed ISVW

Luc Meuwese

+++++

Beste mensen,

U bent hier vandaag, zondag 19 juni 2022, in de vredige bossen van het landgoed Internationale School Voor Wijsbegeerte.

Maar u hoort hier niet te zijn, want 80 kilometer verderop, in de prachtige, energieke, altijd in beweging zijnde stad Rotterdam vindt op dit moment een belangrijke gebeurtenis plaats. Een door veel organisaties en door nog veel meer burgers ondersteunde klimaatmars. Dus als wij hier filosofisch met elkaar spreken over geven en nemen in de begrensde en onbegrensde ruimte, moeten we dan doen ten dienste van het klimaat, immers we hebben - zo zeggen deskundigen – de aarde uitgeput. Ik maak daar nu van: we dwongen de aarde om steeds maar weer te *geven* en we *nemen* te veel. *Geven* en *nemen* dus en dat vooral onbegrensd.

De tegelijkertijd begrensde als ook onbegrensde ruimte is de natuur. En geven en nemen zijn de ecologische processen. Begrensd, want grondstoffen zijn eindig, de aarde heeft - hoewel best groot in onze beleving - een beperkte omvang. En ook onze handelingsmogelijkheden zijn begrensd. Maar de natuur is tevens ook onbegrensd, want schier onbegrensd zijn de mogelijkheden ten aanzien van de ontwikkelingen en processen van en op de aarde. Toch maar dat woordje 'schier' toegevoegd, want dan snap ik het nog een beetje. Echt onbegrensd gaat mijn begrensd voorstellingsvermogen te boven.

De aarde overigens zal ondanks klimaatveranderingen wel blijven bestaan. De aarde is in principe altijd in balans, want in de wereld van de natuur is er altijd een balans, een balans tussen geven en nemen. Maar de ene balans biedt meer mogelijkheden voor de mens dan de andere balans. Het klimaat op de maan is in balans, maar daar kun je als mens toch niet echt prettig wonen.

Uit balans – voor ons, met het oog op onze habitat, onze leefwereld – kan de aarde zeker wel zijn. In te heftige droogte en hitte stikken we en met hoge zeespiegels blijft weinig bewoonbaar land over. Uit balans zijn ons geven en nemen. We hebben teveel genomen.

Uit balans is ook ons denken en doen. We moeten met elkaar een strijdvaardige houding aannemen en een nieuwe houding van 'geven en nemen' ten aanzien van

ons bestaan formuleren. We hebben nodig een nieuwe, filosofische denktrant, een – laten we het maar noemen – een Nieuwe Verlichting. Wat kunnen we weten? Wat mogen we hopen, Wat moeten we doen? We hebben op deze vragen – redenerend vanuit de Verlichting – geen adequate antwoorden meer. We moeten ons opnieuw verhouden tot deze vragen van verlichtingsfilosoof Kant. Een Nieuwe Verlichting. En wellicht ook andere, nieuwere vragen!

Op zaterdag 20 november vorig jaar werd in de Volkskrant een stukje van mij geplaatst in de rubriek 'Geachte Redactie'. De aanleiding was de klimaatmars twee weken eerder in Amsterdam. Het luidt als volgt en heet 'Nieuwe Verlichting'.

Nieuwe Verlichting

Zonder gedegen filosofische basis kunnen we de huidige klimaatproblemen niet adequaat attaqueren. Zoals de Verlichting de mens in de 18de eeuw bevrijdde van 'kronen en kerken', de mens bevrijdde uit zijn donkere hol van slaafse onwetendheid en onmondigheid en aanzette tot zelf denken, zo hebben we nu een Nieuwe Verlichting nodig. Ook ter correctie van de oude Verlichting, die de mens ongegeneerd centraal stelde en dan vooral de Europese mens.

Een Nieuwe Verlichting zal ons moeten bevrijden uit ons moderne donkere hol waar de wanden bestaan uit: niet kunnen loskomen van fossiele brandstoffen, van uitroeiing van soorten, van doodlopende financiële systemen, van op groei gestoelde economieën, van enorme consumptie, van alles en iedereen controlerende technologieën, van niet in staat zijn de klimaatveranderingen te vertragen, laat staan te stoppen.

Erger is: velen menen niet in een donker hol te zitten en zien dus niet de opgaven waar we voor staan. Of ze weigeren het te zien omdat ze bang zijn dat wij niet opgewassen blijken te zijn tegen de problemen van onze tijd. Dus, filosofen, schenk ons een Nieuwe Verlichting!

En daar stond dan mijn naam en woonplaats onder.

Dus dit is onze opdracht: gezamenlijk komen tot nieuwe antwoorden op aloude en nieuwe vragen. We kunnen dan zorgen dat geven en nemen weer in een menselijke balans zijn. Gelet op de begrensde en onbegrensde natuur.

Dus als later kleinkinderen of achterkleinkinderen u bevragen over uw inzet op 19 juni 2022 kunt u zeggen: 'Ik was niet in Rotterdam, maar sprak daadkrachtig met vrienden over klimaat in de bossen van Leusden. En die bespreking heeft betekenis gehad voor het kunnen handhaven van een voor mensen bewoonbare ruimte. We spraken over de filosofie van geven en nemen; we spraken over het leggen van een

filosofisch fundament onder de daden en acties van duizenden. Zodat die daden en acties meer resultaat kunnen genereren.

Want zonder gedegen filosofische basis kunnen we de huidige klimaatproblemen niet adequaat aanpakken. Dan blijven we ploeteren in een ons zelf opgelegde beperkte ruimte.